

Zaman Gazetesi

28 Ocak 2014

Herkül Millas

Size hiç “yabancı güçler hesabına çalışan ajansın”, “hainsin” dediler mi? Geçenlerde aklıma bu soru geldi ve geçmişimin muhasebesini yaptım.

En başta doğrudan bana değil ama aileme hain denmesi 1955'lere uzanır. İstanbul'da yaşayan biz Rumlar, Kıbrıs'taki EOKA teşkilatına para yardımı yapıyormuşuz. Bir İstanbullu Rum'un

dükkânında harcanan her kuruş, bir Kıbrıslı Türk'e karşı sıkılan bir kurşuna dönüşüyormuş. "Hain Rumların" iş yerlerine karşı alışveriş boykotu başlatılmıştı. Anlayacağınız, çocuk yaşta ilişkilendirildim hainliklerle.

Sonra gençlik yıllarımda sol hareketin içinde de hain sayıldım. Benim gibilerin Rusya'nın ajanı olduğumuza yaygınca inanılırdı. Toplantılarımız "Moskova'ya, Moskova'ya" diye tempo tutularak basılırdı, dayağı ve soruşturmaları da hain ithamı ile yaşırdık. Bizlerin Ruslardan bolca para aldığımız söylenirdi. Yani çıkar karşılığı vatan hainliği yapıyorduk; "satılmışlar" da derlerdi bize. Bu arada ben bizim partinin ilçe binasının çay ocağını işletmek için babamdan aldığım harçlığı kullanırdım.

Sonraki yıllarda Ankara Üniversitesi'nde Yunanca okuturken Yunanistan'da bazı "yurtsever" Yunanlılar, Yunanca bilen Türk casusu yetiştirdiğimi söylediler ve yazdılar. Türkiye istihbaratında çalışıyormuşum. Bir Atina gazetesi bu tür haberleri başlıktan verince hayatımda ilk kez (ve umarım son kez) birilerine karşı dava açtım. Gazete özür diledi, hata yaptığını kabul etti ve beni öven uzunca bir yazı yayımlandı. Ama o yıllarda Atina'da örgütlenmiş olan PKK'lı kimseler de benim için Türk istihbaratında çalıştığımı söyler ve dergilerinde yazardı. Sanırım "suçum" Türkiye'yi yeterince kötülemiyor olmamdı.

On yıl önce Türkiye'de milliyetçiliğe karşı bir yazım yayımlanınca bu kez Türkiye'nin medyasında Yunan istihbaratında çalışan küstah bir Yunanlı olduğumu "açıklayan" epeyce yazı okudum. Bu Türk "yurtseverlere" göre istihbaratçı bir Yunanlıydım, ama bazılarına göre de hain bir Rum.

Sonra çifte ajan gibi bir şey oldum – yani olmuşum! Bazı listeler yayınlandı, hem Türkiye'de hem Yunanistan'da ve bunlara göre Soros'un destek verdiği bazı kültürel faaliyetlerde yer almışım ve böylece parasını da almışım. Yani Amerika'nın hesabına ve dolayısıyla hem Türkiye'nin hem de Yunanistan'ın, ama ayrı ayrı, aleyhlerine çalışmışım. En son da bu: KCK Eşbaşkanı Bese Hozat, "Milliyetçi Ermeni ve Rum lobileri paralel devlettir." demiş. "Rum lobisi" nedir pek açık değil ama ucu bana da dokunabilir. Bakalım daha neler duyacağız. Paranoyayı yarım yüzyıl önce Orhan Veli ne güzel anlatmıştı: "Demek bütün binaları yakan sensin / İstanbul'dakileri / Ankara'dakileri / Sen ne domuzsun sen!"

Bunları neden mi yazıyorum? Yirmi beş yaşımda paranoyanın tehlikelerini anlamıştım. Sol hareket içinde hemen hemen herkese "polis" dendi, herkes herkesten şüphe ederdi. Özellikle lider konumunda olanlar için olmadık polislik suçlamaları duymuştum. Kimileri doğrudan

polismiş, kimileri de “bilerek veya bilmeyerek”! Bu “bilmeyerek” řu anlamdaydı: polis olmayabilirsin ama yaptıklarınla “aslında” polismişsin gibi sonuçlara neden oluyorsun! Stalin bu mantıkla binlerce kimseyi idam etmiş diye okudum. İşte o yıllarda bir karar almıştım ve hâlâ da uygulamam: kesin kanıt olmazsa kimse için gizli özellikler yakıştırmıyorum. Kesin kanıtla kastım, ya itiraftır veya benim şahsen ulaşabileceğim kanıttır. Artık savcı ve mahkeme kararlarına da güvenim kalmadı. Bu yüzden insanların görüşlerini yazıp söylediklerini ve yaptıklarını eleştiririm, ama kanıtlayamayacağım “odaklardan”, gizli amaç ve örgütlerden söz etmem.

İnsanları kanıtlanmayan ithamlarla suçlamak hem ayıptır hem de büyük haksızlık. Dindar insanlara göre günahdır da. Çünkü insanlar kendilerini savunamaz durumdadır. Suçu, suçlayan ispat eder; edemezse de o suçlama iftira sayılır. Hukukun temel ilkesidir: suç ispatlanmazsa suçlanan masumdur. Nokta! Moskova'nın ajanı olmadığımı nasıl ispat edebilirdim ki? Rus istihbarat örgütünden “üyemiz değildir” diye belge de getirsem, birileri “örgüt elemanını koruyor” diyebilir. Bu tür ajan, hain suçlamalarını büyük ahlaksızlık ve haksızlık sayarım.

Ama paranoyadan uzak kalma kararım yalnız adil ve ahlaklı olmakla ilgili değildi, aslında daha çok ruh sağlığıyla ilgiliydi. Herkesten kuşkulanana, korkana, çekinene, kimseye güvenmeyen bir insan olmak istemedim. Daha doğrusu bu tür fobilerle yaşayamayacağımı anladım. Kim polis beni ilgilendirmiyor, dedim kendi kendime. Zaten yasa dışı yaptığım bir şey yoktu. Tek bir dileğim vardı: aramızda muhbir ve ispiyon varsa bari işini doğru dürüst yapsın, iftira içeren aptalca raporlar yazmasın!

Güvensiz, fobili ve kuşku dolu bir hayat, insanı istediğini yapamaz kılar. Sonunda yalnız kalır. Etrafı kalabalık olsa da kendinden biri yoktur yanında. Fobileri onun ruh dengesini bozar. Korku ve kuşku uykusunu kaçırdır, huzursuz ve saldırgan kılar. Bunu anlayınca insanlara karşı daha güvenli olmaya karar verdim. Bu karar saflık anlamına gelmez, saf olduğumu sanmıyorum; bu güvenimin bedeli olduğunu biliyorum, sık sık da güvendiğim insanlardan kazık yemişimdir. Ama buna “calculated risk” derler, yani bilinçli alınan bir risk: Bir risk alıp daha üst düzeyde bir hayat yaşamak. Başka türlü bir yol bence çok zavallı bir seçimdir.

Etrafımda birbirleriyle kavgalı olan, birbirine iftira eden insanları izlemek benim için acı verici olmuştur. Sol hareket içinde bu gidiş solun parçalanmasına neden olmuştu. Belki de fazla ihtiraslı olduklarından fobili de olan kimselerin büyük zararlara neden olduklarını düşünüyorum: hem çevrelerine hem kendilerine. O eski kavgalar “hain” lafı kullanılmadan olsaydı, sıfatlar değil de düşünceler yarıştırılırdı acaba sonuç nasıl olurdu diye düşünüyorum. Çıkarıcı hainlerle dürüst kimseleri de düşünüyorum bu günlerde. Nazım Hikmet'in bir dizisi de hep aklımda. Kurtuluş Savaşı'nın sıradan bir askerinin namuslu olduğundan nasıl emin olduğunu sorarlar, şiirin içinde. Ve şair “namusluymdu” der, çünkü “savaştan önce Kartal'da bahçivandı, savaştan

sonra Kartal'da bahçivan." Neden mi yazdım bunu? Dediğim gibi, Őu günlerde aklımdan hiç çıkmadığı için.